

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 455/2021-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], obe [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Ing. Martinou Kiseľovou, Pavla Mudroňa 26, Martin, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 7CoP 34/2021-280 z 29. júna 2021 a proti jeho postupu v konaní vedenom pod sp. zn. 7CoP 34/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 7CoP 34/2021 a jeho uznesením č. k. 7CoP 34/2021-280 z 29. júna 2021 **p o r u š e n é b o l i**.
2. Uznesenie Krajského súdu v Žiline č. k. 7CoP 34/2021-280 z 29. júna 2021 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie a rozhodnutie.
3. Sťažovateľkám **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každej po **1 000 eur**, ktoré im **j e** Krajský súd v Žiline **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľkám **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **576,12 eur**, ktoré **j e** **p o v i n n ý** Krajský súd v Žiline zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a vymedzenie napadnutého konania

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. augusta 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie a vrátil vec na ďalšie konanie krajskému súdu a aby im priznal finančné zadost'učinenie v sume 1 000 eur pre každú z nich.

2. Z obsahu a príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že Okresný súd Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24P 4/2020 o návrhu na zvýšenie výživného pre maloletú v poradí druhým rozsudkom (prvý rozsudok okresného súdu č. k. 24P 4/2020 z 15. júla 2020 bol zrušený uznesením krajského súdu č. k. 7CoP 46/2020 z 21. októbra 2020 a vec vrátená okresnému súdu pre účely doplnenia dokazovania, pozn.) č. k. 24P 4/2020 z 11. februára 2021 uložil povinnému (otcovi) prispievať na výživu maloletej sumou 240 eur mesačne. Otec uvedený rozsudok napadol v poradí druhým odvolaním 4. marca 2021, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením č. k. 7CoP 34/2021 z 29. júna 2021 tak, že odvolaním napadnutý rozsudok z 11. februára 2021 opätovne zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s poukazom na nedostatočné vyhodnotenie vykonaných dôkazov v jeho odôvodnení.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľiek je tvrdenie, že napadnuté uznesenie, ktorým krajský súd, rozhodujúc o druhom odvolaní otca v konaní o zvýšenie výživného pre maloletú navrhovateľku v druhom rade (plnoletosť dosiahla po podaní ústavnej sťažnosti 21. augusta 2021, pozn.), proti v poradí druhému rozsudku súdu prvej inštancie bez akéhokoľvek odôvodnenia neaplikoval ustanovenie § 68 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), nenariadil odvolacie pojednávanie pre účely doplnenia dokazovania, ktoré odvolací súd považuje za potrebné, nerozhodol vo veci meritórne sám, ale opätovne zrušil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie s veľmi všeobecným pokynom na doplnenie dokazovania bez určenia smeru alebo oblasti, ktorá ma byť jeho predmetom. Z uvedených dôvodov považujú sťažovateľky napadnuté uznesenie za porušujúce ich právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Zároveň sťažovateľky namietajú, že takýmto postupom, nemajúcom oporu v platnom práve, resp. ktorý je s ním v priamom rozpore, došlo k nedôvodnému predlžovaniu konania vo veci maloletej, ktorá má v zmysle ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj ústavného súdu byť prerokovaná s výnimočnou rýchlosťou, čím došlo k porušeniu ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v primeranej lehote podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľiek predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 455/2021 zo 14. októbra 2021 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľiek

II.1. Vyjadrenie krajského súdu:

6. Predsedníčka krajského súdu listom č. k. Spr 351/2021 z 28. októbra 2021 poukázala na pripojené vyjadrenie predsedu senátu, v ktorom potvrdil, že napadnuté uznesenie zrušuje v poradí druhý rozsudok okresného súdu, a uviedol, že dôvodom zrušenia oboch rozsudkov súdu prvej inštancie bola ich nepreskúmateľnosť a nekonzistentnosť v zmysle § 220 Civilného sporového

poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré sú v rozpore s právom na spravodlivý proces účastníkov konania. K neaplikovaniu § 68 CMP a § 390 CSP sa krajský súd nijako nevyjadril.

II.2. Replika sťažovateľiek:

7. Sťažovateľky podaním z 12. novembra 2021 oznámili ústavnému súdu, že súhlasia s upustením od ústneho pojednávania a vyjadrili sa k stanovisku krajského súdu v podstatnom takto:

„Máme za to, že odôvodnenie postupu odvolacieho súdu poukázaním na chybný postup súdu prvej inštancie nezbavuje odvolací súd jeho povinnosti vec v odvolacom konaní prejednať a rozhodnúť. Tento postup mu priamo ustanovuje § 68 Civilného mimosporového poriadku (ďalej C.m.p.),... a v uvedenom prípade mal pri opakovanom podaní odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie povinnosť nariadiť vo veci pojednávanie a znovu vykonať, prípadne doplniť dokazovanie a vo veci meritórne rozhodnúť. Tým, že odvolací súd tento postup neaplikoval, došlo k nedôvodnému pokračovaniu a tým aj predlžovaniu súdneho konania, čím dochádza v konaní k zbytočným prietahom v čase, kedy sťažovateľka [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] je študentkou maturitného ročníka na strednej škole, s čím sú spojené zvýšené výdavky na štúdium a prípravu na ďalšie povolanie a vzniká jej stav právnej neistoty, pokiaľ ide o výšku vyživovacej povinnosti zo strany osoby povinnej platením výživného. Krajský súd v Žiline sa ani vo vyjadrení k podanej ústavnej sťažnosti nevyjadril ku konkrétnym dôvodom, pre ktoré nepostupoval v zmysle uvádzaného ust. § 68 C.m.p... Krajský súd v Žiline vo v poradí druhom uznesení o zrušení rozsudku súdu prvej inštancie a vrátení veci na ďalšie konanie a rozhodnutie... nijakým spôsobom nevysvetlil konkrétne (výnimočné) dôvody, pre ktoré bolo potrebné vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie a pre ktoré nebolo možné postupovať v zmysle ust. § 68 Civilného mimosporového poriadku.“

II.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

8. Prostredníctvom právnej zástupkyne podaním zo 17. decembra 2021 sa k ústavnej sťažnosti vyjadrila zúčastnená osoba (otec sťažovateľky [REDAKOVANÉ]) v podstatnom tak, že sa stotožňuje s názorom sťažovateľiek, že zo strany krajského súdu došlo k porušeniu zákona, a to najmä ustanovenia § 390 CSP, keď odvolací súd opätovne rozhodol o zrušení rozhodnutia súdu prvej inštancie a vrátení veci na ďalšie konanie, hoci sám bol povinný v merite veci rozhodnúť. Na základe toho sa pripája k návrhu na zrušenie napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Ďalej polemizuje s názorom sťažovateľiek, na koho strane dochádza k väčšej právnej neistote, poukazujúc na to, že on výživné určené súdom riadne platí napriek skutočnosti, že odvolací súd sa opakovane vyjadril, že súd prvej inštancie nepostupoval správne, nezohľadnil všetky dôkazy a skutočnosti a svoje rozhodnutie riadne neodôvodnil.

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom krajského súdu v napadnutom konaní, ktorý opomenul aplikovať postup podľa čl. 68 CMP a podľa § 390 CSP a zrušil aj v poradí druhý rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie namiesto toho, aby nariadil odvolacie pojednávanie, sám odstránil vady konania, doplnil dokazovanie a vo veci meritórne rozhodol, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

12. Podľa čl. 5 ods. 2 CMP súd postupuje z úradnej povinnosti na základe zákona na účely prejednávania a rozhodnutia veci tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná.

Podľa čl. 12 CMP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

Podľa § 67 CMP na vady konania pred súdom prvej inštancie prihliada odvolací súd, len ak mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Podľa § 68 CMP odvolací súd dokazovanie zopakuje alebo doplní, ak to pre zistenie skutočného stavu veci považuje za potrebné.

Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 390 CSP odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak

a) rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a

b) odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

13. Pokiaľ sa súd prvej inštancie aj v poradí druhým rozhodnutím, resp. konaním, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, dopustí takých procesných pochybení, ktoré by inak boli dôvodom na zrušenie v poradí druhého rozhodnutia, musí ich odvolací súd sám odstrániť alebo napraviť v odvolacom konaní. To znamená, že bude jeho povinnosťou preskúmať splnenie procesných podmienok, napraviť prípadné nedostatky v procesnom postupe, ktorým súd prvej inštancie porušil právo strany na spravodlivý proces, či doplniť alebo zopakovať dokazovanie. Na doplnenie alebo zopakovanie dokazovania musí odvolací súd nariadiť odvolacie pojednávanie (Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C.H.Beck, 2016, str. 1307).

14. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu nedostatočného odôvodnenia úvah pri hodnotení dôkazov a čiastočne považoval

za potrebné doplniť dokazovanie vo vzťahu k zmene zdravotného stavu žalovaného. Ustanovenia CMP odkazujú na subsidiárnu aplikáciu aj § 390 CSP, ktorý odvolaciemu súdu ukladá bez možnosti odchýlenia sa rozhodnúť vo veci samej ako súd s plnou jurisdikciou, ak už raz bol rozsudok okresného súdu zrušený a rozhoduje o novom odvolaní proti druhému rozsudku. Všetky zákonné predpoklady uvedeného postupu v tomto prípade boli naplnené. Napriek tomu krajský súd opomenul subsidiárne aplikovať § 390 CSP a v odôvodnení sa tohto problému vôbec nedotkol. Na vyčítané nedostatky rozsudku okresného súdu v konaní podľa CMP odvolací súd prihliada len, ak mali vplyv na správnosť rozhodnutia. V takom prípade je krajský súd povinný postupovať podľa § 390 CSP aplikovaného na základe § 2 ods. 1 CMP.

15. Ústavný súd teda konštatuje, že postup krajského súdu, ktorý nerešpektoval § 390 CSP, predstavuje ústavne neakceptovateľný zásah do základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, pretože koliduje s ich obsahom v záruke postupu podľa platnej a účinnej procesnej normy. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu (výrok 1 nálezu).

16. Zároveň v opätovnom zrušení a vrátení veci okresnému súdu v rozpore s procesným právom ústavný súd vzhladol aj porušenie základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, keďže bez opory v platnom práve krajský súd spôsobil predĺženie konania v rozpore s čl. 5 ods. 2 CMP, zvolený postup nesmeruje k nastoleniu účinnej a rýchlej právnej istoty sťažovateľiek vo veci s mimoriadnou časovou prioritou (zvýšenie výživného, pozn.). Zvolený postup ústavný súd hodnotí aj ako neefektívny.

17. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

19. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením boli porušené práva sťažovateľiek, zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude dôsledne sa riadiť § 68 CMP a subsidiárne aplikovať § 390 CSP, teda vykonať dokazovanie na odvolacom pojednávaní a vo veci rozhodnúť.

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neefektívny postup krajského súdu, ale aj význam konania pre sťažovateľky, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadostučinenia v sume 1 000 eur pre každú zo sťažovateľiek primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

IV.

Trovy konania

23. Úspešné sťažovateľky si uplatnili právo na náhradu trov konania.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľkám náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 13 ods. 2 a ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) pre dve sťažovateľky v rozsahu tarifnej odmeny za tri úkony právnej služby v roku 2021 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a podanie vyjadrenia) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom 576,12 eur (výrok 4 nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

26. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu